

WFR 2021/198

Afscheid Jan Sanders

VERSLAG VAN DE BTW-JAMSESSIE 'BTW-CARROUSEL EN AFSCHEID JAN SANDERS' VAN DONDERDAG 2 SEPTEMBER 2021 GEORGANISEERD DOOR HERTOGHS ADVOCATEN IN HET EXCELSIOR STADION TE ROTTERDAM.

MR. C.A.M. JANSSEN¹

1 Inleiding

Onlangs heeft Jan Sanders zijn functie als senior raadsheer bij Gerechtshof Den Haag neergelegd om van zijn welverdiende pensioen te kunnen genieten. Een functie die hij al vanaf 2011 vervulde. Sanders was echter niet alleen raadsheer. Zo was hij sinds 1995 universitair docent belastingrecht aan de Universiteit van Amsterdam en promoveerde hij in 2011 op zijn proefschrift 'Le droit de rêver, de samenloopvrijstelling overdrachtsbelasting-btw' aan de Rijksuniversiteit van Groningen. Ook oefende hij de functies uit van Voorzitter van de Raad van Beroep van het Register Belastingadviseurs, penningmeester van de Stichting Btw-opleidingsinstituut en docent procesvoering bij de Nederlandse Orde van Belastingadviseurs (NOB). Sinds 1991 is hij vaste auteur geweest en vanaf midden 2002 tevens redacteur van het vakblad de *BtwBrief*. Voor dit blad alleen al schreef hij 120 bijdragen. Ook voor menig ander (losbladig) boekwerk op btw-gebied was Sanders een gerenommeerd auteur. Een volledig overzicht van al zijn nevenactiviteiten gaat dit verslag te buiten, maar één ding is duidelijk: Sanders was een druk bezet (btw-)man.

Met zijn afscheid als senior raadsheer werd het pensioen van Sanders een feit. Tijd dus om hem in samenzijn van familie en btw-collega's te eren en te bedanken voor zijn bijdrage aan de ontwikkeling van het btw-recht en zijn inspirerende opinies op btw-vlak die hij de afgelopen jaren heeft gedeeld.

In dat kader is door Hertoghs advocaten op donderdag 2 september 2021 een btw-jamsessie speciaal voor Sanders, doorgaans zelf een graag en vaak geziene gastspreker bij de tweejaarlijkse sessies, georganiseerd. Roelof Vos², het brein achter de btw-jamsessies en goede vriend van

Sanders, was ook degene die het initiatief heeft genomen om een liber amicorum voor hem samen te stellen.

Naast de overhandiging van het liber amicorum werd ook de nodige aandacht besteed aan de btw zelf. Een btw-jamsessie zou immers geen btw-jamsessie zijn zonder een vakinhoudelijk onderdeel. Vijf advocaten van Hertoghs advocaten spraken in de vorm van een btw-carrousel over de gebreken in de btw en de toekomst van de btw, nadat Vos de jamsessie had afgetrapt met een welkomstwoord. Vos merkte daarbij op dat het voor sommigen wellicht spannend was om voor het eerst weer fysiek samen te zijn na een lange tijd van enkel digitale bijeenkomsten, maar dat hij desondanks zeer verheugd was om iedereen van harte welkom te heten en gezamenlijk stil te staan bij het afscheid van Sanders.

2 Btw-jamsessie

Lacunes in de rechtsbescherming

Terwijl op het veld van het Excelsior Stadion het jonge voetbaltalent startte met de voorbereidingen op het nieuwe seizoen, ging Vos over op het inhoudelijke gedeelte van de bijeenkomst. Het thema dat centraal stond was 'btw-carrousel': een alom bekend fenomeen binnen de btw en de grootste vorm van fraude die nog steeds plaatsvindt in de Europese Unie. Volgens Vos is het een ordinaire btw-voldoeningsfraude waarbij gebruik wordt gemaakt van de 'achilleshiel' van de btw, namelijk dat de één (de leverancier) de btw betaalt en de ander (de afnemer) de btw aftrekt als voorbelasting ongeacht of de leverancier de btw betaalt. De aandacht van de fiscus is volgens Vos gek genoeg nooit zozeer gericht geweest op degene die de fraude pleegt, maar op de voorafgaande schakel die uiteindelijk ook vaak de rekening gepresenteerd krijgt. Volgens Vos lijkt dit bijna het verdienmodel van de Belastingdienst in Nederland te zijn. De echte fraudeur is immers op het moment van de ontdekking van de fraude reeds gevlogen en van een zogenaamde 'kale kip' kan de fiscus niet plukken.

¹ Werkzaam als advocaat bij Hertoghs advocaten te Breda.

² Mr. R. Vos is partner/advocaat bij Hertoghs advocaten te Rotterdam en mediator bij de Mediatorsfederatie Nederland.

Gelet op dit verdienmodel van de fiscus is de rechtsbescherming binnen de btw volgens Vos juist van groot belang. Hij vindt het daarom een goede ontwikkeling dat voor dit onderwerp door de toelagenaffaire meer aandacht is gekomen. Zo wees Vos op het onlangs gepubliceerde adviesrapport 'Burger beter beschermd' van Diana van Hout waarin is geconcludeerd dat er qua rechtsbescherming van belastingplichtigen nog het nodige dient te gebeuren.³ Maar ook uit eigen ervaring heeft Vos ondervonden dat er in de btw grote lacunes zijn in de rechtsbescherming.

Zo merkte Vos onder meer op dat in de btw de toegang tot de rechter te beperkt is, hetgeen te wijten is aan het fiscale gesloten stelsel. Hij pleitte in dat kader voor een open stelsel of in ieder geval voor het uitbreiden van bezwaar- en beroepsmogelijkheden.

Een ander voorbeeld is het feit dat de Belastingdienst vijf jaar bij de belastingplichtige kan naheffen, terwijl de belastingplichtige slechts zes weken heeft om bezwaar te maken tegen een beschikking tot btw-teruggaaf wil hij niet in de ambtshalve sfeer terechtkomen. Dit is volgens Vos een onevenwichtig onderscheid dat gelet op de rechtsbescherming gelijk zou moeten worden getrokken.

Ook zou de belastingrechter meer voor de btw-ondernemer mogen opkomen als het gaat om schending van algemene beginselen van behoorlijk bestuur. Als de Belastingdienst niet behoorlijk handelt, dan dient de naheffingsaanslag te worden vernietigd.

Voorts besteedde Vos aandacht aan de invorderingszijde van de btw. Zijn verwachting is dat het massaal verleende uitstel van betaling vanwege de coronapandemie op korte termijn wordt ingetrokken en dat dit acuut menig onderneming in betalingsproblemen zal brengen. Ondanks dat door het kabinet bezwaar- en beroepsmogelijkheden tegen het intrekken van het uitstel zijn aangekondigd, ziet Vos het somber in. Van concrete bezwaar- en beroepsmogelijkheden is immers nog steeds geen sprake en als die er al komen, krijgt de belastingplichtige te maken met het administratief beroep bij de directeur; een krakkemikkige procedure volgens Vos.

Een laatst genoemd punt van kritiek was de melding van betalingsonmacht. Ondanks dat het niet (tijdig) voldoen aan deze meldingsplicht grote consequenties voor de belastingplichtige in privé kan hebben, kan hij daar niet integraal – tegen de aansprakelijkstelling als zodanig – over klagen. Dat is een gemis. Ook aan de invorderingszijde kan de rechtsbescherming dus beter.

Modernisering van de btw en het afschaffen van vrijstellingen

Lisa van Esdonk-Bongaarts⁴ ging vervolgens in op de recente en toekomstige ontwikkelingen in de btw. Zo merkte zij op dat onlangs veel te doen is geweest over de aangepaste e-commerce-regelingen en quick fixes in het kader van de modernisering van het btw-stelsel. Er komen echter meer veranderingen aan en dat is gelet op het 'aanrommelen' van de afgelopen jaren binnen de btw volgens Van Esdonk hard nodig. Ook wereldwijde veranderingen zoals de ontwikkeling van de digitale wereld, de corona- en klimaatcrisis en de wens om btw-fraude verder terug te dringen dwingen tot actie. Deze punten liggen dan ook aan de basis van een breder plan van de Europese Commissie om verbeteringen binnen de btw door te voeren. Dit is het zogenaamde 'Actionplan'⁵ van 15 juli 2020 waarin 25 concrete initiatieven met enkele elementen die het btw-stelsel raken zijn aangekondigd.

Van Esdonk stipte één van deze initiatieven aan, namelijk de vrijstellingen, of zoals Van Esdonk het noemde, de grote paradox van de btw. Een paradox omdat de btw blijft drukken bij degene die de vrijgestelde prestatie verricht. Toepassing van een vrijstelling komt er immers op neer dat over de prestatie geen btw verschuldigd is. Daar staat dan tegenover dat de ondernemer ook geen recht heeft op aftrek van voorbelasting die aan de vrijgestelde prestatie kan worden toegerekend. Daardoor hoopt de btw zich in de keten op, hetgeen in de praktijk tot de nodige problemen leidt. De vrijstellingen, met name de financiële vrijstellingen, zijn dan ook geen heilig huisje meer. Zo is reeds in 2007 vanuit de Europese Commissie voorgesteld om de financiële vrijstellingen af te schaffen. Van Esdonk stelde zich de vraag of in het kader van de modernisering van de btw het nadenken over vrijstellingen niet veel breder moet worden getrokken en dat ook moet worden gekeken naar het afschaffen van andere vrijstellingen. Door een vrijstelling wordt immers de inkoopkeuze verstoord. Doordat door een vrijstelling het recht op aftrek van voorbelasting op ingekochte diensten wordt beperkt, gaan ondernemers bijvoorbeeld sneller activiteiten in-house doen. Hierdoor wordt het specialisme van ondernemers ontmoedigd.

De beïnvloeding van de inkoopkeuze leidt echter op meerdere gebieden tot problemen. Van Esdonk gaf een voorbeeld uit de kinderopvang. Door tekorten aan personeel zijn kinderopvangorganisaties aangewezen op

³ Rapport van de Adviescommissie praktische rechtsbescherming in belastingzaken, 'Burgers beter beschermd: Praktische rechtsbescherming in belastingzaken', 20 april 2021.

⁴ Mr. L.M.S.M. van Esdonk-Bongaarts is advocaat bij Hertoghs advocaten te Amsterdam.

⁵ Actieplan van de Europese Commissie: het 'Actieplan voor billijke en eenvoudige belastingheffing ter ondersteuning van de herstelstrategie' van 15 juli 2020.

zzp'ers. Zzp'ers krijgen bij de inschrijving in de Kamer van Koophandel de kwalificatie te zijn vrijgesteld van de btw waardoor zij geen btw op hun uurtarief berekenen. Vervolgens stelt de Belastingdienst dat de vrijstelling niet zo breed is dat die ook geldt voor de zzp'ers. De vrijstelling wordt daarom ingetrokken en er worden naheffingsaanslagen opgelegd. De zzp'er teert vervolgens in op zijn inkomen als hij dat niet doorbelast aan de kinderopvangorganisaties. Die organisaties zitten echter niet op een dergelijke doorbelasting te wachten. Een zzp'er is immers al veel duurder dan eigen personeel. Deze vrijstelling levert dus voor beide partijen een vervelende situatie op waar zowel de kwaliteit als de capaciteit van de opvang onder lijdt. Van Esdonk concludeerde dat het anders moet. Volgens haar is een 0%-tarief met recht op aftrek van voorbelasting een betere oplossing. De ouder hoeft dan geen btw te betalen en er bestaat gelijktijdig recht op aftrek van voorbelasting in de gehele keten. Het gedrag van de ouder kan daarmee gestuurd blijven worden in die zin dat men gebruik blijft maken van de kinderopvang. Btw wordt volgens Van Esdonk immers wel vaker gebruikt om te sturen.

Het sturen van burgers door middel van btw-tarieven

Dat de btw wel vaker wordt gebruikt om te sturen, vormde een mooi bruggetje naar de inleiding van Diede Molenaars⁶. Zij besprak hoe het btw-tarief steeds vaker als politiek- en/of beleidsinstrument wordt ingezet. Enerzijds om gewenst gedrag te stimuleren, maar ook als reactie op ontwikkelingen in de samenleving. Een voorbeeld is de coronapandemie. Waar lidstaten normaal gesproken beperkte ruimte hebben om verlaagde tarieven of het 0%-tarief toe te passen, is nu het fenomeen 'nood breekt wet' te zien. Molenaars wees op de noodzakelijke inzet van zorgpersoneel in de eerste fase van de pandemie waarbij voor uitleen van zorgpersoneel is gekozen voor een 0%-tarief, hetgeen ook later met de mondkapjes gebeurde toen deze werden verplicht. Na recente goedkeuring van de Raad van de Europese Unie heeft Nederland ook voor de levering van coronavaccins en zelftestkits voor een 0%-tarief geopteerd om te voorkomen dat de btw een belemmering vormt voor het gebruik van deze producten.

Molenaars merkte op dat met het inzetten van het btw-tarief als beleidsinstrument op het eerste gezicht niks mis lijkt, maar dat daaronder een fundamentele kwestie speelt. Het is namelijk de vraag of de btw wel effectief is als beleidsinstrument.

Een voorbeeld van een discussie die in dit kader leeft, is het verlagen van het btw-tarief voor groenten en fruit.

Door de coronacrisis is duidelijk geworden: voorkomen is beter dan genezen en een verlaagd btw-tarief voor groenten en fruit kan mogelijk bijdragen aan de algemene gezondheid van de burger. Op dit punt bestaat echter verdeeldheid merkte Molenaars op. Critici stellen zich de vraag of verlaging van het tarief leidt tot een daadwerkelijke lagere prijs van groenten en fruit voor de consument en wijzen op afbakeningsdiscussies die een rol kunnen spelen. Daar staat volgens anderen tegenover dat het verlagen van het tarief van groenten en fruit juist een goed experiment is omdat het een afgebakend domein betreft.

Naast het verschil van mening of de consument werkelijk profiteert van een btw-verlaging en of het (minimale) prijsverschil leidt tot de gewenste gedragswijziging van de burger, blijft het volgens Molenaars de vraag of btw het geschikte middel is om de burger te sturen. Sommige lidstaten lijken dat wel te vinden. Zo geldt in Duitsland een verlaagd tarief voor groenten en fruit. De Europese Unie biedt de lidstaten ook de ruimte daartoe zolang het minimumtarief maar 5% bedraagt. Opvallend genoeg zijn er lidstaten die door derogatie een 0%-tarief mogen hanteren. Om dergelijke verschillen tussen lidstaten te verminderen is voorgesteld om lidstaten meer vrijheid te geven met betrekking tot het hanteren van verlaagde tarieven of het 0%-tarief. Molenaars vraagt zich af of het daar allemaal wel eenvoudiger van wordt. Bovendien zit deze discussie al een tijd muurvast. Geharmoniseerde toepassing van de btw-tarieven en meer keuzevrijheid daaromtrent door lidstaten lijkt dus voorlopig nog niet aan de orde.

Dubbele heffing door gebrek aan harmonisering in het formele belastingrecht

Dat sprake is van gebrek aan harmonisering binnen de btw, werd beaamd door collega Reinder de Jong.⁷ Hij ziet het gebrek aan harmonisering vaak terug in de formele zijde van de btw. Dat heeft er volgens De Jong mee te maken dat de btw als enige geharmoniseerde belasting uniek is. Hoe toepassing moet worden gegeven aan de Btw-richtlijn wordt immers grotendeels bepaald door het Hof van Justitie. In Nederland is daarentegen het formele recht geregeld in de AWR en de Awb en die wetten zijn op Europees niveau niet geharmoniseerd.

De Jong wees in het kader van gebrek aan formele harmonisering tussen lidstaten als voorbeeld op de Nederlandse btw-naheffingstermijn van vijf jaren, terwijl België voor ambtshalve btw-teruggaaf een termijn van drie jaren kent. In Duitsland is sprake van een omgekeerde situatie. Daar geldt in bepaalde gevallen juist een langere naheffingstermijn van zeven jaren. Deze

⁶ Mr. D.C. Molenaars is advocaat bij Hertoghs advocaten te Rotterdam.

⁷ Mr. R.J. de Jong is advocaat bij Hertoghs advocaten te Rotterdam.

verschillen in nationale teruggaaf- en naheffingstermijnen kunnen onder omstandigheden ertoe leiden dat in de situatie waar – achteraf – duidelijkheid en overeenstemming bestaat over de heffingsbevoegde lidstaat nog sprake is van dubbele heffing. De tussen lidstaten afwijkende naheffings- en teruggaaftermijnen leiden in de praktijk geregeld tot problemen voor belastingplichtigen en tot verstoring van de interne markt.

Het blijkt in de praktijk lastig om die problemen op te lossen. De Jong sprak uit ervaring dat het voor lidstaten complex blijkt om met elkaar over dit soort zaken in overleg te gaan vanwege allerlei formalistische beperkingen. Lidstaten zijn huiverig om de eigen heffingsbevoegdheid op te geven. Bilateraal overleg via het Central Liaison Office of via een mandaatregeling leidt dan ook vaak niet tot enig resultaat.

In het kader van deze problemen is door SOLVIT⁸ een aanbeveling gedaan, hetgeen in oktober 2015 leidde tot een Information Note van de Commissie ter voorkoming van dubbele heffing door lidstaten. Binnen dit initiatief geldt echter geen verplichting voor lidstaten om formele rechten prijs te geven of om terug te treden. Daarnaast zijn andere overlegstructuren (mutual agreement-achtige overlegstructuren) vaak gericht op heffing naar de toekomst en niet op problemen in het verleden. Dit soort ‘soft law’ is volgens De Jong dan ook niet de oplossing.

Volgens De Jong zit het probleem in een te theoretische benadering van het Hof van Justitie. Dat Hof heeft in zijn arrest *KrakVet*⁹ – kort samengevat – geoordeeld dat de Btw-richtlijn en de Uitvoeringsverordening in theorie perfect zijn en dat een verschillende btw-behandeling van transacties tussen lidstaten in beginsel niet behoort voor te komen. De Btw-richtlijn en de Uitvoeringsverordening voorzien ook niet in een verplichting voor de belastingautoriteiten van lidstaten om samen te werken en een gemeenschappelijke oplossing voor een eenduidige btw-behandeling te vinden. Daarnaast zijn lidstaten niet gebonden aan elkaars kwalificatie van transactie. Als dubbele heffing en strijd met het Unierecht toch voorkomt, dan is een nationale rechter ter behoud van de eenheid van uitleg van het Unierecht verplicht prejudiciële vragen te stellen. De verwijzingsplicht zou – in theorie – eenduidige toepassing van het Unierecht moeten garanderen. De weg naar Straatsburg is echter niet voor iedere ondernemer weggelegd (want langdurig, onzeker en kostbaar) waardoor de nodige

problemen blijven bestaan. Het zou volgens De Jong niet de bedoeling moeten zijn dat bedrijven worden gedwongen om te procederen bij de belastingrechter tot aan het Hof van Justitie om hun gelijk te halen. De Jong stelde in dat kader een geharmoniseerde formeelrechtelijke hardheidsclausule of een ‘tie-breaker’ voor als een mogelijk effectievere oplossing.

Btw-zaken vanuit een andere invalshoek

Tot slot nam Peter van Hagen¹⁰ het woord. Hij vertelde over drie zaken waaraan hij in zijn carrière heeft meegewerkt. Gemene deler was dat alle zaken oorspronkelijk over de btw gingen, maar gaandeweg veranderde dat en kwamen andere rechtsgebieden, of beginselen in beeld, en kregen de zaken meer principiële betekenis.

De eerste zaak zag op een btw-controle door de fiscus bij een ondernemer. Tijdens die controle hadden twee belastingambtenaren medegedeeld dat de fiscale behandeling van bepaalde diensten werd goedgekeurd. Waar het oorspronkelijk ging over de plaats van dienst, ging het uiteindelijk om de vraag of de belastingplichtige op die mededeling had mogen vertrouwen. In dat kader wilde Van Hagen de ambtenaren als getuigen oproepen bij de fiscale rechter. Dat lukte aanvankelijk niet. Er was een kort geding tegen de Staat der Nederlanden nodig om de gepensioneerde ambtenaren voor de rechter te laten verschijnen. Voor de fiscale rechter wisten deze ambtenaren zich echter niets meer te herinneren van die controle jaren geleden. Ook bleek dat het controlerapport niet meer voorhanden was. Dat was genoeg voor de rechter om het beroep op het vertrouwensbeginsel te honoreren. De Staatssecretaris in Financiën ging in cassatie en wierp de vraag op of het Unierecht de werking van het vertrouwensbeginsel in omzetbelastingzaken kan beperken. Omdat daarover volgens A-G Ettema twijfel kan bestaan, gaf zij de Hoge Raad in overweging prejudiciële vragen te stellen aan het Hof van Justitie.¹¹ Het wachten is nu op het oordeel van de Hoge Raad.

De tweede zaak was meer een ‘toevalkwestie’, aldus Van Hagen. Zo las hij op een zondagavond in de kennissyllabus van zijn kantoor een vonnis van Rechtbank Amsterdam.¹² De advocaat had in die zaak gesteld dat de vennootschappen het strafbare feit niet konden hebben gepleegd omdat de fiscale eenheid de belastingplichtige is en (daarmee) strafrechtelijk verantwoordelijk. De rechter overwoog onder verwijzing naar een arrest van de strafkamer van de Hoge Raad dat een fiscale eenheid

⁸ SOLVIT werkt samen met overheidsinstanties in ieder EU-land en in IJsland, Liechtenstein en Noorwegen om oplossingen te vinden voor problemen omtrent de EU-rechten van burgers (https://ec.europa.eu/solvit/what-is-solvit/index_nl.htm).

⁹ HvJ EU 18 juni 2020, C-276/18 (*KrakVet Marek Batko*).

¹⁰ Mr. P.J. van Hagen is partner/advocaat bij Hertoghs advocaten te Rotterdam.

¹¹ Conclusie A-G Ettema van 17 juni 2020,

ECLI:NL:PHR:2020:615.

¹² Rb. Amsterdam 24 mei 2017, ECLI:NL:RBAMS:2017:4419.

niet kon worden vervolgd.¹³ Dat riep bij Van Hagen de vraag op hoe dat zat met fiscale boetes; kan een fiscale boete worden opgelegd aan een fiscale eenheid in de omzetbelasting? Van Hagen heeft de kwestie behandeld in een artikel,¹⁴ hetgeen tot een polemiek in de literatuur heeft geleid. Ook deze zaak leidde uiteindelijk tot een conclusie van – het toeval wil – dezelfde advocaat-generaal. A-G Ettema concludeerde dat een fiscale boete ook aan een fiscale eenheid kan worden opgelegd omdat deze – kort gezegd – wel een belastingplichtige is.¹⁵ De Hoge Raad besliste dienovereenkomstig.¹⁶ Maar voor Van Hagen staat het een en ander nog niet vast. Het blijft volgens hem in een dergelijk geval onduidelijk hoe de schuld van een fiscale eenheid dient te worden vastgesteld.

Tot slot kwam de welbekende Italmoda-zaak aan bod. Van Hagen was benaderd met de vraag of hij mogelijkheden zag om met de zaak naar het EHRM te gaan nu deze reeds door het Hof van Justitie was beoordeeld. An Klaasse, een collega van de inleider, heeft vervolgens een notitie geschreven en geconcludeerd dat wat in Italmoda¹⁷ was beslist op gespannen voet staat met de criteria die uit de rechtspraak van het EHRM volgen. In 2018 is vervolgens een klacht ingediend bij het EHRM, stellende dat sprake is van een inbreuk op art. 7 EVRM. Het weigeren van btw-rechten omdat een ondernemer betrokken is bij fraude, is een straf, die niet op de wet is gebaseerd. Van Hagen en Klaasse worden in dat proces ondersteund door Thom Dieben, een advocaat die is gespecialiseerd in het Europese sanctierecht. Begin dit jaar kwam het bericht van het EHRM dat de klacht is gecommuniceerd met de Nederlandse rege-

ring. Het zogenaamde ‘zwarte gat’ (een ongemotiveerde niet-ontvankelijkverklaring) was daarmee niet meer aan de orde. Nederland is om een reactie gevraagd, en ook Spanje, Tsjechië, de Europese Commissie (namens de Europese Unie) en Italië hebben inmiddels gereageerd. Daarnaast heeft ook de CFE (Confédération Fiscale Européenne) zich in de procedure gemengd. Het wordt spannend. Gaat het EHRM anders beslissen dan het Hof van Justitie?

Er is volgens Van Hagen vooral doorzettingsvermogen nodig voor dit soort zaken, niets voor ‘zoete koek te slikken’ en juridische aspecten die aan zaken verbonden zijn anders durven te bekijken.

3 Le moment suprême

Na het inhoudelijke gedeelte van de btw-jamsessie werden de ogen op de dochter van de eregast gericht. Annemarie Sanders omschreef haar vader als een rustige, begripvolle, zeer slimme, tactische, vaardige en niet eenvoudig man. Een man die mensen wil prikkelen en graag de boel ook even opschudt. Een man waarvan de wielen altijd draaien, want hij is altijd aan het nadenken over zaken, aan het zoeken naar meningen, perspectieven of argumenten om partijen tot een compromis te laten komen. Door een compromis, zoals hij vaak zei, moeten partijen immers elkaar daar weer vinden waar ze uiteen lopen. Als een partij daarentegen met evidente ongegronde (btw-)standpunten kwam, schroomde Sanders volgens zijn dochter niet om deze met beide benen weer op de grond te zetten. Ook stond zijn dochter stil bij de vele nevenactiviteiten van Sanders, zoals zijn bijdragen aan vaktechnische sessies bij de grote kantoren en het les geven aan de Universiteit van Amsterdam. Na jaren hard te werken, is het volgens haar nu tijd om andere dingen te gaan doen en te genieten van alles wat hij heeft en vooral van zijn boeken.

Vervolgens richtte Roelof Vos zich tot Jan Sanders. Beiden kennen elkaar al 25 jaar. Vos stond stil bij de mooie momenten die zij samen hebben beleefd, zoals een heerlijke lunch in Zuid-Frankrijk, maar ook ontmoetingen in de rechtszaal. Tijdens zowel vakinhoudelijke als niet-vakinhoudelijke ontmoetingen hebben zij met veel passie gesproken over de btw. Volgens Vos is Sanders een echte icoon binnen de btw. Een liber amicorum voor dé Jan Sanders was dan ook iets wat Vos voor zijn trouwe, loyale vriend en collega graag wilde maken. Met hulp van de kinderen van Jan Sanders, Rens Pieterse en vooral talloze auteurs is een mooi boek met maar liefst 62 bijdragen tot stand gekomen. Vos bedankte iedereen dan ook hartelijk voor zijn of haar bijdrage aan het liber amicorum.

¹³ HR 29 juni 1999, ECLI:NL:HR:1999:ZD1362, NJ 1999/719.

¹⁴ Hertoghs beschouwt, ‘De fiscale beboeting van de fiscale eenheid voor de OB: een leemte in de wet?’, 19 februari 2018, https://hertoghsadvocaten.nl/kennisbank/de-fiscale-beboeting-van-de-fiscale-eeenheid-voor-de-ob-eeen-leemte-in-de-wet/?_sf_s=fiscale+eeenheid.

¹⁵ Conclusie A-G Ettema van 31 december 2020, ECLI:NL:PHR:2020:1207.

¹⁶ HR 9 april 2021, ECLI:NL:HR:2021:508.

¹⁷ HvJ EU 18 december 2014, C-131/13, C-163/13 en C-164/13 (Italmoda). Het Hof van Justitie besliste dat aan een belastingplichtige die wist of had moeten weten dat hij met de handeling waarvoor aanspraak op het recht van aftrek, vrijstelling of teruggaaf van de btw wordt gemaakt, deelnam aan btw-fraude in het kader van een keten van leveringen, deze rechten kunnen worden geweigerd, ondanks dat de fraude is gepleegd in een andere lidstaat dan de lidstaat waarin aanspraak op deze rechten wordt gemaakt en de belastingplichtige in deze laatste lidstaat heeft voldaan aan de formele voorwaarden die de nationale wet aan deze rechten verbindt.

4 Dankwoord en afronding

Na de ontvangst van het prachtige – door Wolters Kluwer uitgegeven – donkergroene boekje sprak Sanders de aanwezigen kort toe. Sanders was zeer dankbaar voor de mooie middag en het geschenk dat hem was overhandigd. Ook vertelde Sanders dat hij momenteel een boek aan het lezen is van dichter François René de Chateaubriand. Deze schrijver omschrijft het leven met drie woorden, namelijk als ‘naître, désirer et mourir’. Volgens Sanders is ‘désirer’ de opdracht voor degenen die op aarde rondlopen. Het geboren worden en sterven zijn twee gegevens, maar van de periode ertussen moeten wij er wat van maken. Daaraan voegde hij zelf nog de wijze woorden aan toe dat men altijd moet proberen te lachen. Het boek van De Chateaubriand gaat echter voorlopig aan de kant. Het liber amicorum krijgt voorrang van Sanders. Geheel in stijl, als dichter onder de fiscale

auteurs en echte liefhebber van muziek, sloot Sanders zijn woord van dank af onder verwijzing naar Charles Aznavour: “*Mes amis, mes amours en mes emmerdes, ontzettend leuk dat iedereen die een warm hart had hier vandaag is gekomen. Ik leef lekker verder. Nu tijd voor een glas rode wijn. We spreken elkaar. Merci beaucoup!*”

Tot slot nam Bart van Zadelhoff,¹⁸ promotor van Sanders, nog kort het woord. Hij keek terug op een prachtige btw-jamsessie. Hij dankte Hertoghs advocaten voor het mooie initiatief en alle aanwezigen.

¹⁸ Prof. dr. B.G. van Zadelhoff is adviseur bij Lexence en Meijburg & Co en raadsheer-plaatsvervanger bij Gerechtshof te 's-Hertogenbosch.